

Menšinové konflikty v Evropě

Pod názvem „**Menšinové konflikty v Evropě: problémy a perspektivy po Lisabonské smlouvě**“ proběhlo dne 24. března v Evropském parlamentu v Bruselu tříhodinové tzv. veřejné slyšení (hearing), které připravil europoslanec **Jiří Maštálka** ve spolupráci se svým lotyšským kolegou **Alfredsem Rubiksem**. Veřejné slyšení se konalo pod patronací levicové frakce GUE/NGL, jež této akci přisoudila mimořádný význam – ostatně svědčila o tom mimo jiné skutečnost, že předseda frakce Lothar Bisky (SRN) pokládal za nutné veřejné slyšení osobně zahájit. L. Bisky vyslovil mj. obavy z nárůstu nacionalistických sporů v EU a připomněl zneužívání národnostních menšin pro politické cíle před 2. světovou válkou.

Německá novinářka **Renate Hennecke** se věnovala především problematice tzv. sudetských Němců a jejich roli jako »národní skupiny« při rozbití Československa před 2. světovou válkou a aktuálně jejich negativnímu vlivu na česko-německé vztahy. Tento příspěvek měl velký ohlas mezi hosty hearingu, z nichž větší byla právě z ČR.

Politolog **prof. Oskar Krejčí** přednesl pesimistickou vizi budoucí Evropy, ztrácející ekonomický, kulturní a politický význam a měnící svůj demografický charakter. Aktuální volání po změně státních hranic v Evropě, které zaznívá i z členských států EU, označil Krejčí za krajně nebezpečné. »Státní hranice musíme hájit, jinak se nám Evropa rozpadne pod rukama,« varoval.

Artur Nevickijs z Lotyšska konkretizoval problematickou situaci v této členské zemi Evropské unie – včetně katastrofálního ekonomického propadu v posledních letech.

Zuzana Poláčková, slovenská politoložka, se vedle teoretických východisek zabývala vývojem menšinové problematiky ve 20. století a současnou revitalizací nacionalismu a národní emancipace.

Veřejné slyšení k problematice národnostních menšin bylo hodnoceno jako významný počin právě vzhledem k existujícím tzv. etnopolitickým konfliktům v Evropě a lze očekávat, že tato problematika bude mít v agendě Evropského parlamentu stále více místa. Z úvodního projevu J. Maštálky jsme vybrali následující:

„*Takzvané etnopolitické konflikty resp. konflikty menšinové patří bohužel k evropské každodennosti, ba ke každodennosti teritoria, vymezeného Evropskou unií. Bez ohledu na konkrétní politickou a sociální situaci se vždy jedná o*

práv. Na druhé straně je třeba uvést, že důležitou roli v oblasti etnopolitických konfliktů hraje v určitých případech mo-

ment etnické diskriminace uvnitř jednotlivých národních států.

Z aktuálních etnopolitických konfliktů budiž upozorněno například na spory mezi Slovenskem a Maďarskem ohledně postavení maďarské menšiny na Slovensku, připomenout lze snahy Rusínů o získání autonomie pro Zakarpatskou Ukrajinu, reálně existující plány na spojení Albánie s územími jiných států obývanými albánskou menšinou či přetrvávající problémy týkající se Rusů, žijících v pobaltských členských státech Evropské unie. A v uvádění konkrétních „případů“ by bylo možné pokračovat.

Lze konstatovat, že existuje celoevropský či alespoň celounijní konsensus v tom, že četné etnopolitické konflikty jak v minulosti tak v současnosti jsou výraznou oporou pro chápání ochrany menšin jako jedné z prioritních úloh evropské integrace. Ovšem konkrétní podoby této ochrany resp. představy o ní s ohledem na aspekty politické, společenské a mezinárodněprávní představují velmi rozporné diskusní pole. Existují totiž zcela protichůdná pojetí toho, jak vůbec menšinu chápat, nemluvě o tom,

Pokračování na str. 2

Hovoří profesor Oskar Krejčí

spory určité menšiny s daným národním státem, ve kterém ona menšina usiluje o etablování resp. rozšíření svých pokud možno zvláštních, kolektivně pojímaných

Menšinové konflikty v Evropě

Pokračování ze str. 1

že definice menšiny (mysleno národností), závazná z hlediska mezinárodního práva, dodnes neexistuje...

Má se ochrana menšin orientovat na jednotlivce, tedy individuum, nebo na etnický chápaný kolektiv? To je další velký, v souvislosti s ochranou menšin diskutovaný problém. Zatímco v prvním případě ochrana menšin směřuje do oblasti případné společenské a politické diskriminace a je koncipována jako součást individuálních lidských práv, druhý případ, tedy orientace na kolektiv, činí menšinu jako takovou subjektem politiky a práva. Je zde také zdůrazňován kolektivní rozdíl od ostatní společnosti daného státu, přičemž tento rozdíl, de facto segregace, má být posílen a zakotven ve formě zvláštních kolektivních práv. V německém jazykovém prostoru je tento kolektivní přístup k ochraně menšin obvykle označován jako tzv. Volksgruppenrecht, tedy právo národních skupin.

Dalším otázkou také je – a já si myslím, že se na ni dnes rovněž pokusíme odpovědět – zda existující standard ochrany menšin, opřený o mezinárodní, evropské a unijní právo, a obecně postavený na ochraně individuálních lidských práv, v první řadě na všeobecném zákazu diskriminace, je postačující, či nikoliv.

Jakkoli se lze poměrně často setkat s názory, zastávajícími nutnost přijetí nových právních nástrojů na ochranu menšin, zejména pak takových, které zakládají už zmíněné kolektivněprávní pojetí, pak jiné názory jsou toho druhu, že stávající nástroje jsou pro efektivní ochranu menšin dobré, pokud jsou důsledně aplikovány a tato aplikace je kontrolována. Zároveň je poukázováno na to, že případné zavedení nových kolektivních práv pro menšiny v sobě skrývá celou řadu politických nebezpečí a rizik pro sociální soudržnost demokratických společností, aniž by bylo reálně pomáháno lidem ohroženým diskriminací. Navíc jsou zde velmi výmluvné tragické zkušenosti s aplikováním tzv. Volksgruppenrecht z doby před druhou světovou válkou.

Chtěl bych také poukázat na skutečnost, že problematika menšin a jejich ochrany je stále více předmětem diskusí v evropských institucích včetně Evropského parlamentu, a lze očekávat, že tyto diskuse nebudou oslabovány, spíše naopak. Dílčím aktuálním problémem také je zakotvení ochrany menšin v Lisabonské smlouvě a v Listině základních práv EU, a hodnocení významu tohoto zako-

tvení pro budoucnost ochrany menšin alespoň na úrovni Evropské unie.

Je také zajímavé sledovat a analyzovat, jakou úlohu má ochrana menšin v pří-

stupných vyjednávacích a asociačních smlouvách, uzavíraných s kandidáty na členství v Evropské unii. Postup Unie resp. Evropského společenství v nárocích na ochranu menšin vedl totiž k rozdělení členských států na dvě skupiny. V jedné skupině jsou státy, které byly donuceny k tomu, aby přijaly

opatření na ochranu menšin (dlužno dodat, že opatření oktrojovaná, často odporující tradicím a poměrům, a tudíž bez společenské podpory v daných státech). Skupinu druhou tvoří tzv. staří členové, od nichž nebyla a není ochrana menšin vyžadována ve formě zvláštních opatření a předpisů. Tento reálně existující dvojí standard rovněž zasluhuje pozornost...

Shodou okolností den před konáním veřejného slyšení přinesly některé sdělovací prostředky znepokojivou informa-

ci, podle které maďarská extrémistická strana Jobbik, mající už své zastoupení v Evropském parlamentu, bude usilovat o revizi Trianonské smlouvy, která je jed-

ním z pilířů státního uspořádání Evropy po první světové válce. Europoslanec Jobbiku Csanád Szegedi dokonce označil v této souvislosti nedotknutelnost stávajících státních hranic za „klamnou iluzi“. Maďarští extrémisté dávají také jasně najevo, že rozhodujícím nástrojem jejich revizionistické politiky mají být (resp. už jsou) maďarské menšiny žijící v sousedních zemích, v první řadě na Slovensku.

(kjm)

OTÁZKA K PÍSEMNÉMU ZODPOVĚZENÍ E-2275/10, kterou položil Jiří Maštálka (GUE/NGL) Komisi

Předmět: Kontroly na německo-české státní hranici

Státní orgány, orgány územní samosprávy České republiky, poslanci, senátoři a poslanci EP zvolení za Českou republiku jsou ve stále větší míře konfrontováni se stížnostmi občanů ČR, kteří jsou při svých cestách do Spolkové republiky Německo podrobováni často bezdůvodným a ponižujícím kontrolám a prohlídkám, a to jak v blízkosti státní hranice, tak v širším německém pohraničním území. Tento postup německých policejních a celních orgánů, prováděný s velkou četností a agilností, má velmi negativní dopad nejen na česko-německé vztahy, ale především na postoj občanů ČR k evropské integraci, neboť po přistoupení ČR k Schengenskému informačnímu systému (21. 12. 2007) byl českým občanům deklarován volný a nerušený pohyb na teritoriu EU.

V těchto souvislostech si dovoluji položit Komisi následující otázky:

1. Je Komisi znám výše popsáný stav na německo-české hranici, včetně toho, že pohraniční kontroly a prohlídky osob – občanů EU – cestujících přes tuto hranici jsou ze strany německých orgánů stále posilovány?
2. Nedomnívá se Komise, že výše popsáný stav je v rozporu s obecnými principy fungování EU, zejména pak pokud jde o volný pohyb osob na teritoriu EU?
3. Hodlá Komise podniknout kroky směřující přinejmenším k výraznému zmírnění výše popsaného stavu na německo-české hranici?

Návrh usnesení Helmuta Scholze a Jiřího Maštálky

B7-0162/2010

Usnesení Evropského parlamentu o situaci občanské společnosti a národnostních menšin v Bělorusku

Evropský parlament,

- s ohledem na své předchozí usnesení o Bělorusku,
- s ohledem na čl. 110 odst. 2 jednacího řádu

A. vzhledem k tomu, že jednu pětinu běloruské populace tvoří 130 národností, včetně Rusů (11 %), Poláků (3,9 %), Ukrajinců (2,4 %) a také Arménů, Tatarů, Rómů, Litevců, Ázerbájdžánců, Moldavanů, Němců, Gruzinců a ostatních; vzhledem k tomu, že každá národnost má zákonné právo ochraňovat a rozvíjet svůj rodný jazyk, kulturu, zvyky a tradice,

B. vzhledem k tomu, že Svaz Poláků v Bělorusku byl založen v roce 1990; vzhledem k tomu, že vedle této organizace existují v Bělorusku jiná polská sdružení; vzhledem k tomu, že vychází 12 polských novin a časopisů a existují dvě polské školy (ve městech Grodno a Volkovysk),

C. vzhledem k tomu, že spory z roku 2005 týkající se nového vedení Svazu Poláků vyústily v rozdělení organizace do dvou frakcí: původní, vedené Borysovou (SPB-B) a druhé, vedené Stanisławem Siemaszkem (SPB-S); vzhledem k tomu, že běloruské orgány zaregistrovaly pouze SPB-S; vzhledem k tomu, že polská vláda uznává SPB-B jako jediného zákonného zástupce polského etnika v Bělorusku,

D. vzhledem k tomu, že dne 8. února vpadli zástupci běloruské justice do Polského domu v obci Iwanięc a prohlašovali, že frakce Svazu Poláků v Bělorusku si zabrala dům nelegálně; vzhledem k tomu, že jen o několik dnů později, dne 17. února, rozhodl běloruský soud, že sídlo organizace musí být přenecháno SPB-S; vzhledem k tomu, že vedoucí představitelka Svazu Poláků v Bělorusku Andželika Borysová a přibližně dalších 40 aktivistů bylo během cesty na shromáždění ve městě Voločin (Wołożyn) zatčeno, ale později propuštěno,

E. vzhledem k tomu, že tyto události vedly k eskalaci napětí mezi Polskem a Běloruskem; vzhledem k tomu, že Polsko dne 9. února odvolalo svého velvyslance a od té doby hrozí, že

zmaří pokrok ve vztazích mezi EU a Běloruskem a že bude u MMF lobbovat, aby v návaznosti na tvrdý zákrok proti etnickým Polákům zastavil poskytování pomoci,

F. vzhledem k tomu, že situace v oblasti občanských a demokratických lidských práv v Bělorusku je i nadále neuspokojivá; vzhledem k tomu, že v roce 2009 došlo k jistým pozitivním krokům, včetně obnovení celostátní dis-

EVROPSKÝ PARLAMENT 2009 - 2014

Dokument ze zasedání

4. 3. 2010 B7-0162/2010

NÁVRH USNESENÍ

předložený na základě prohlášení Evropské rady a Komise
v souladu s čl. 110 odst. 2
jednacího řádu
o situaci občanské společnosti
a národnostních menšin
v Bělorusku

Helmut Scholz, Jiří Maštálka
za skupinu GUE/NGL

tribuce tří nezávislých publikací, registrace jedné rozhlasové stanice a jedné nevládní organizace a v roce 2008 k propuštění všech politických vězňů,

G. vzhledem k tomu, že Bělorusko je jedinou evropskou zemí, která stále uplatňuje trest smrti; vzhledem k tomu, že byly v roce 2009 k trestu smrti odsouzeny přinejmenším dvě osoby,

1. vyjadřuje hluboké politování nad tím, že se konflikt týkající se Svazu Poláků v Bělorusku přenesl na politickou a mezinárodní úroveň; domnívá se, že se nejedná o otázku menšin, ale o interní problém v rámci jedné menšinové organizace v Bělorusku, který může tato organizace vyřešit sama;

2. je hluboce znepokojen napětím mezi Polskem a Běloruskem a vyzývá obě země, aby neprodleně obnovily dialog ve všech bilaterálně relevantních otázkách;

3. trvá na pokračování rozvoje konstruktivních vztahů mezi EU a Běloruskem navázaných v roce 2009; domnívá se, že by měl Evropský parlament tuto politiku podpořit tím, že vytvoří běžné meziparlamentní vztahy; zastává názor, že takto by měl vypadat rámec vhodný pro všestranný dialog o otázkách společného zájmu, a to i v případech, kdy jsou mezi partnery zásadní rozdíly;

4. přeje si, aby se z Východního partnerství stal projekt rovnocenných partnerů; trvá na tom, že by zapojení do meziparlamentního shromáždění EURONEST mělo být odsouhlaseno na základě dohody všech zúčastněných parlamentů a bez diskriminace kterékoliv strany;

5. konstatuje, že ke splnění demokratických norem a volebních kritérií OBSE je třeba podniknout další kroky, k nimž bude patřit:

- respektování svobody projevu, sdružování a shromažďování,
- propuštění všech zbývajících politických vězňů,
- vytvoření podmínek vhodných pro činnosti politických stran, nevládních organizací a nezávislých sdělovacích prostředků,
- změna volebního práva v souladu s doporučeními OBSE/ODIHR;

6. rozhodně odsuzuje opakované používání trestu smrti v Bělorusku a zdůrazňuje, že je tato skutečnost v rozporu s prohlášeními běloruských orgánů z posledních let o postupném omezování trestu smrti; vyzývá Bělorusko, aby vyhlásilo moratorium na trest smrti směřující k jeho zrušení; očekává, že tato otázka bude řádně projednána v rámci nedávno zahájeného dialogu o lidských právech mezi Běloruskem a EU;

7. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi, parlamentům a vládám členských států, generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů, parlamentním shromážděním OBSE a Rady Evropy, sekretariátu Společenství nezávislých států a parlamentu a vládě Běloruska.

Středa, 10. března 2010
Štrasburk

Jiří Maštálka (GUE/NGL)

Jsem původním povoláním lékař a vím, jak je těžké zachraňovat lidský život. Upřímně lituji každého zmařeného lidského života a sdílím vaši lítost nad úmrtím Orlanda Zapaty. Pečlivě jsem se seznámil se všemi návrhy usnesení po-

litických skupin. Obávám se, že musím zopakovat svoje konstatování z nedávné doby, kdy jsme projednávali zprávy o stavu lidských práv ve středoasijských republikách. Řekl jsem tehdy, že se dopouštíme chyby, když se stavíme do pozice mentorů a nenacházíme žádné dobré slovo a úctu ke specifické, historické a kulturní tradici zemí a ani k pozitivním výsledkům, kterých tyto země dosáhly. Totéž se týká Kuby. Jsem hluboce přesvědčen, že cesta ke zlepšení

situace na Kubě vede pouze přes rovnoprávný dialog, ke kterému jsou kubánské úřady připraveny. Touto cestou můžeme pomoci i ke zlepšení sociálně ekonomických práv na Kubě. Nesmíme zapomínat, že Kuba přes svoji těžkou ekonomickou situaci vždy stojí v první řadě zemí, které pomáhají ostatním, např. při katastrofě na Haiti. Platí, že kdo odsuzuje rychle, odsuzuje rád. Touto cestou bychom se rozhodně neměli pouštět.

Europoslanec Jiří Maštálka je jedním z pěti kvestorů Evropského parlamentu a z titulu této funkce zasedá v předsednictvu EP.

Z kvestorské činnosti J. Maštálky jsme vybrali následující:

■ Zasedání kvestorů

Leden (20. 1. 2010)

Příprava prohlášení o zákazu kouření v prostorách EP PDA (personal digital assistants) pro poslance – debata

Únor (10. 2. 2010)

Umístění fontánek na tekoucí vodu

JM byl proti této instalaci – stejně jako odpovědné generální ředitelství

Návrh na přidání dalšího rumunského televizního kanálu nebylo z technických důvodů možné (nedostatek místa na přijímači)

Březen (10. 3. 2010)

Projednáání skartovacího zařízení,

které bude dáno poslancům k dispozici u velkých tiskáren/kopírek, které se nacházejí na chodbách

Odběr krve pro užití zdravotního centra ve Štrasburku

Očkování proti prasečí chřipce v EP

JM v této souvislosti zmínil iniciativu některých poslanců, kteří chtějí, aby byla vytvořena pracovní skupina pro přezkum, zda se postupovalo správně při pandemii prasečí chřipky a zda byly vhodně užity peníze.

■ Pracovní skupiny

Pracovní skupina „Budovy, doprava a zelený parlament“

Leden – březen

Příprava střednědobé strategie budov

Pracovní skupina „Informační technologie“

Leden-březen

Příprava střednědobé a dlouhodobé IKT strategie

■ Návštěvy

Sofie (14. 1. 2010)

návštěva současné informační kanceláře a budov, které jsou navrženy pro nové informační centrum Evropské unie.

Berlín (22. 1. 2010)

návštěva informační kanceláře EU

Berlín (3.-4. 3. 2010)

návštěva Spolkového sněmu (SRN) – fungování IKT ve Spolkovém sněmu

Na pozvání europoslance Jiřího Maštálky zavítali do sídla EP v Bruselu studenti z Gymnázia na Mikulášském náměstí v Plzni, se kterým JM již několik let spolupracuje – zve studenty na sponzorované návštěvy EP do Bruselu a také tam vyhláší pravidelně soutěže o nejlepší studentskou práci na určité téma. Vítěz této soutěže vždy dostane možnost 1 měsíční stáže v kanceláři JM v EP, aby se seznámil s činností parlamentu a prací poslance.

Delegaci z českého ministerstva obrany informoval Jiří Maštálka o některých aspektech mezinárodní politiky a bezpečnosti.

ZPRAVODAJ

informace o aktivitách europoslance Jiřího Maštálky

e-mail: jiri@mastalka.cz

jiri.mastalka@europarl.europa.eu

www.mastalka.cz

Vydání financováno frakcí GUE/NGL Evropského parlamentu

NEPRODEJNÝ VÝTISK – ZDARMA